

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عربی (۲)

سال سوم آموزش متوسطه

رشته‌های ادبیات و علوم انسانی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب : عربی (۳) - ۲۵۴/۲

مؤلفان : عیسی متقی‌زاده، حمیدرضا میرحاجی، علی چراغی و حبیب تقوایی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

نقّاش : محمدحسن معماری، علیرضا رضائی‌کُر

صفحه‌آرا : علی نجمی

طراح جلد : علیرضا رضائی‌کُر

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده‌ی مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارو بخش)

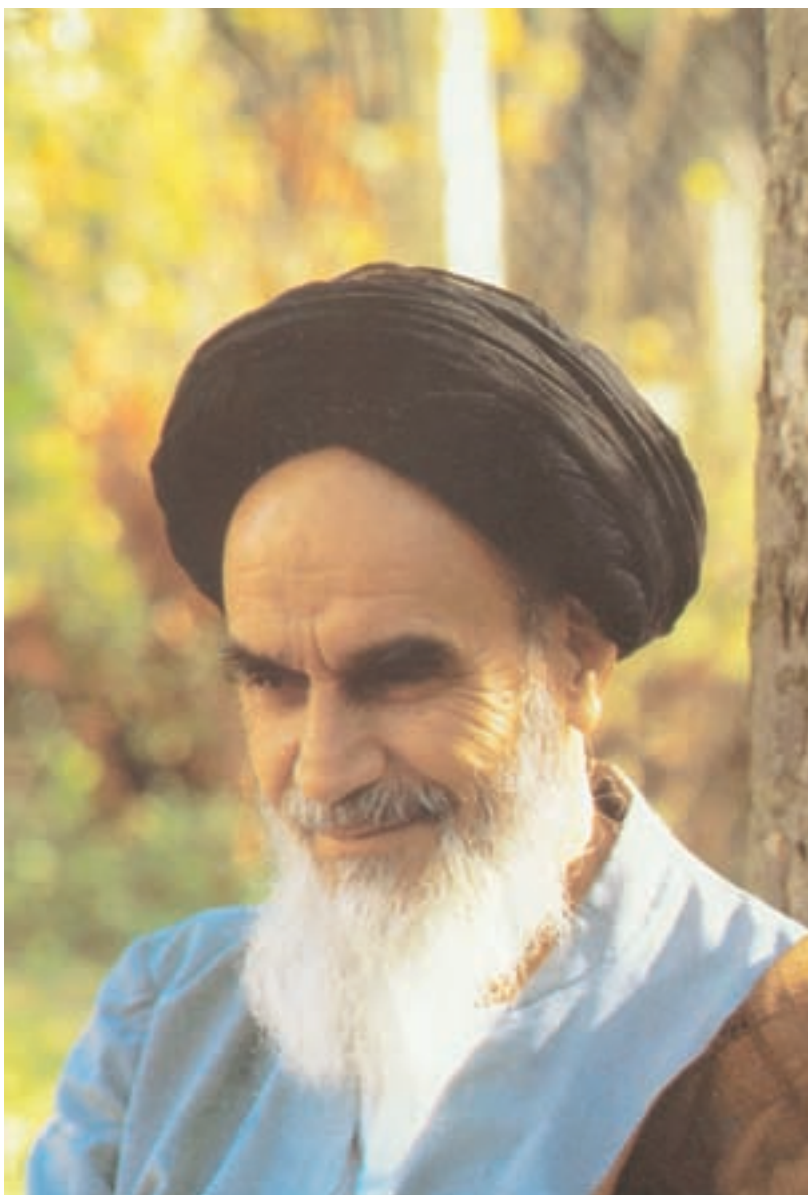
تلفن: ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۱۳۴۴۵/۶۸۴

جایخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ دهم ۱۳۸۹

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۰-۹۳۱-۰۵-۹۶۴-۰ ISBN 964-05-0931-0

نگوید که لغت عربی هم از ما نیست ؛ لغت عربی از ماست ؛
لغت عربی لغت اسلام است و اسلام از همه است.
امام خمینی

فهرس الكتاب

الصفحة	القواعد	العنوان	الدرس
١	التذكّار (١)	الأدب في الخطاب	الدرس الأوّل
١٤	التذكّار (٢)	الشّجاعة في الحق	الدرس الثاني
٢٥	المثال	الأمثال و الحِكم	الدرس الثالث
٣٨	الأجوف	إلى الفجر!	الدرس الرابع
٤٩	التاقص	ابتنسّم للحياة!	الدرس الخامس
٤١	التاقص المُزيد	العسل غداءً و شفاءً	الدرس السادس
٧٢	المفعول المطلق - المفعول له	من طرائف الحِكمة	الدرس السابع
٨٥	التوابع	المتنبى و سعدي	الدرس الثامن
٩٩	الأحال	بشر الحافي	الدرس التاسع
١١١	التمييز	فتّح القلوب	الدرس العاشر
١٢٤	المنادى	يَفْطَةُ وَ تَحْرُر!	الدرس الحادي عشر
١٣٦	المستثنى	سيّدة آيات القرآن	الدرس الثاني عشر
١٤٧	أساليب الجملة «التعجب، المدح و الذّم»	التاسك و الشيطان	الدرس الثالث عشر
١٦٠	أبلاغة (١) «علم المعاني»	قبساتٌ من الإعجاز العِلْمِيّ للقرآن	الدرس الرابع عشر
١٧٢	أبلاغة (٢) «علم البيان»	الإسلام و التقدّم	الدرس الخامس عشر
١٨٢	أبلاغة (٣) «علم البديع»	أين الرّاد... يا مسافر!؟	الدرس السادس عشر
١٩٣			الملحقات

بعد از تألیف کتاب عربی اول دبیرستان و عربی دوم رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی، اینک کتاب عربی سال سوم رشته ادبیات و علوم انسانی به محضر دانش‌آموزان عزیز و دبیران ارجمند تقدیم می‌شود.

ویژگی‌های این کتاب:

۱- این کتاب در شانزده درس تنظیم شده است. درس ۱ و ۲ به یادآوری مهم‌ترین عناوین و سرفصل‌های کتاب سال دوم اختصاص دارد تا امکان ارزش‌یابی تشخیصی را در اختیار دبیران محترم قرار داده و آنان را قادر سازد با مروری گذرا بر آموخته‌های پیشین، به مباحث اصلی کتاب بپردازند. آنچه در این مرحله لازم به ذکر می‌نماید این است که معلمان عزیز این دروس را فقط جهت یادآوری تلقی کرده و زمان زیادی را به تدریس آن اختصاص ندهند!

۲- از آن‌جا که یکی از اهداف اصلی آموزش زبان عربی فهم و درک متون دینی است، در این کتاب نیز به متون اهمیّت فراوان داده شده است و انتظار می‌رود دبیران گرامی هنگام تدریس، به قرائت و فهم متون عنایت خاصی داشته باشند.

۳- بخش‌های قواعد کتاب، همچون سال گذشته با بهره‌گیری از روش اکتشافی تهیه شده است. لذا سعی شود معلم به کمک دانش‌آموز و با استفاده از شیوه‌ی سؤال و جواب، انجام مسابقات علمی و فراهم نمودن بستر لازم، آموزش قواعد و کاربرد آن‌ها را برای دانش‌آموزان تسهیل کند.

۴- در تدوین قواعد کتاب سعی شده است فقط به ذکر قواعدی اکتفا شود که برای فهم عبارت‌ها مورد نیاز است. این قواعد، با زبانی ساده و با استفاده از پرسش و پاسخ، مقایسه و تحلیل نمونه‌ها و سرانجام قضاوت، به صورت خودآموز مطرح شده است تا دانش‌آموز با هدایت معلم، آن را مرحله به مرحله بیاموزد. لذا به معلمان ارجمند توصیه می‌شود که از پرداختن به جزئیات خارج از محدوده‌ی کتاب، جداً خودداری ورزند.

۵- برای آموزش افعال معتدل تلاش شده است که دانش‌آموز بدون توجه به قواعد پیچیده‌ی اعلال، صیغه‌های مختلف را بشناسد و به کار گیرد و در ترجمه‌ی آن‌ها با مشکل مواجه نشود. بنابراین، آموزش صرف صیغه‌های اعلال می‌بایست با روش تکرار و ملکه‌سازی و سرانجام برگزاری مسابقه میان دانش‌آموزان در قالب گروه‌ها و ... انجام شود. برای نیل به این مقصود، می‌بایست دانش‌آموز صیغه‌های مختلف را ببیند و به کار بندد و بدون توجه به قواعد، آن‌ها را ترجمه کرده و مورد استفاده قرار دهد. هنر معلم، تسهیل امر آموزش و یاد دهی نکاتی است که مورد نیاز دانش‌آموز است؛ لذا آموزش هر مسأله‌ای که منجر به پیچیده‌تر شدن فرآیند تعلیم و تعلم گردد، نارواست!

۶- در بخش «کارگاه ترجمه» سعی شده است که موضوع «درک و فهم» ملاک عمل قرار گیرد؛ لذا سؤالاتی از خود متن طرح گردیده که دانش‌آموز باید با دقت بر روی متن و فهم عبارت‌ها و جمله‌ها، به جواب سؤالات دست پیدا کند. روشن است که دانش‌آموز برای یافتن پاسخ صحیح، راهی جز فهم متن نخواهد داشت. گرچه در تمامی مراحل آموزش و فرایند یاددهی و یادگیری، دانش‌آموز باید محوریت داشته باشد، اما در فرایند ترجمه و درک و فهم متون و به خصوص عبارت‌ها و جمله‌های موجود در تمارین، این فعالیت و مشارکت

باید به طور جدی توسط معلم پیگیری شود و توانایی تکیه بر درک و استنباط فردی در دانش آموز ایجاد گردد. نظر به اهمیت این امر و علی‌الخصوص برای رشته‌ی علوم انسانی، از همکاران محترم انتظار می‌رود از ابتدای سال با روشی منظم، مشارکت دانش آموز را در ترجمه مدّ نظر قرار دهند.

اساساً در انتخاب متون و تمارین نهایت دقت به عمل آمده تا متناسب با آموخته‌های دانش آموزان و در حدّ توان آن‌ها باشد. لذا معلمان عزیز لازم است به منظور بازدهی بیش‌تر، دانش آموزان را در امر ترجمه سهیم سازند.

۷- بسیاری از دانش آموزان، زبان عربی را یک زبان دستوری محض و به دور از هرگونه لطافت و زیبایی، همراه با بیچیدگی و دشواری می‌پندارند. برای تغییر دادن این نگرش و برانگیختن حسّ زیباشناسی آن‌ها، بخش‌هایی کتاب به مسائل بلاغی (معانی، بیان، بدیع) اختصاص یافته تا تأکیدی باشد بر این که زبان عربی، تنها محدود به قواعد صرف و نحو نمی‌باشد.

۸- صفحه‌ی «الصور الجمالیة...» قدمی است در راه زیباشناسی کتاب وحی. در این صفحه تلاش گردیده پاره‌ای از نکات بلاغی مطرح شود. زبان عربی زبانی است با ظرایف و لطایف بی‌شمار که وقوف بر آن‌ها بر زیبایی فهم معانی می‌افزاید. آشنایی دانش آموز با گوشه‌هایی از این ظرایف و لطایف، پنجره‌ای است برای افزایش علاقه‌ی وی به این زبان مقدّس.

۹- از آن‌جا که بخش عظیمی از متون اسلامی را ادعیه‌ی معصومین علیهم السلام تشکیل می‌دهد و کتاب ارزشمند «نهج البلاغة» پس از قرآن کریم از منزلتی بس والا برخوردار است، بخش‌هایی با عنوان «في ظلال الأدعية» و «في رحاب نهج البلاغة» با هدف آشنایی دانش آموزان با ادعیه‌ی معصومین و گوشه‌هایی از نهج البلاغة در پایان هر درس گنجانده شده است. عمده‌ترین هدف این دو بخش، ترجمه‌ی متون است بی‌آن که پرداختن به نکات صرفی و نحوی مورد نظر باشد.

لازم به ذکر است که صفحات «الصور الجمالیة في القرآن الكريم» و «في رحاب نهج البلاغة» و «في ظلال الأدعية» برای سال جاری اختیاری است.

۱۰- با توجه به این که کتاب‌های جدید عربی «دانش آموز محور» است، لازم است به فهم موضوعات درس، ترجمه‌ی متون، عبارت‌ها و جمله‌ها از سوی دانش آموز اهمیت داده شود. این مسأله موجب خواهد شد که دانش آموز به‌طور جدی خود را درگیر فهم متون کند. این کار شاید در آغاز اندکی برای او دشوار باشد، لیکن به مرور زمان علاوه بر کسب مهارت لازم موجب علاقه‌مندی وی به زبان قرآن خواهد شد.

کتاب حاضر، حاصل زحمات جمعی از شیفتگان زبان قرآن است که نهایت سعی خود را مبذول داشته‌اند تا کاری خداپسندانه و قابل قبول ارائه دهند؛ اما علی‌رغم تمام دقت نظرها، ممکن است خالی از نقص نباشد. و این نظرات و پیشنهادهای اصلاحی شما دیران ارجمند است که چون گذشته می‌تواند ما را در رفع نواقص احتمالی آن یاری کند.

با آرزوی توفیق برای همه‌ی خادمان زبان قرآن!

گروه عربی

دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی